
Секція 1

ПРАВА ЛЮДИНИ: ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

---

*О.Г. Аніскевич – слухач магістратури юридичного факультету
Запорізького національного університету;
науковий керівник – д-р юрид. наук, проф., зав. кафедрою адміністративного
та господарського права, заступник декана юридичного факультету
Запорізького національного університету Т.О. Коломоєць*

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Інститут прав людини і громадянина складається з цілого комплексу взаємопов'язаних прав і свобод. Потрібно особливо зазначити, що їх не можна розподіляти на “першочергові” та “другорядні”. Проголошення принципів верховенства права та пріоритету прав людини і громадянина покладає на державу зобов'язання забезпечення всіх конституційно забезпечених прав людини. Забезпечення прав людини визначається головною метою державного управління і визнається необхідність його поширення на всі сфери життя.

До речі, про усвідомлення органами державної влади необхідності визначення прав людини і громадянина як основної мети всієї системи державного управління свідчить прийняття Постанови Верховної Ради України “Про Засади державної політики України в галузі прав людини” від 17 червня 1999 р., якою було чітко визначено пріоритетні напрями державної політики в галузі прав людини, тобто завдання, що ставляться як базові для всіх органів державної влади [1, с. 59].

Постанова Верховної Ради України “Про Засади державної політики України в галузі прав людини” від 17 червня 1999 р. визначає принципи державної політики галузі прав людини, до яких відносяться:

1. Визнання прав і основних свобод людини і громадянина такими, що дані людині від народження і є невід'ємними.
2. Забезпечення верховенства прав і основних свобод людини у відносинах з державою.
3. Забезпечення рівності всіх людей перед законом і судом.
4. Визнання верховенства права, за яким проголошення і реалізація прав і основних свобод людини і громадянина засновано лише на законі.
5. Недопущення звуження місту та обсягу проголошених Конституцією України прав і основних свобод людини і громадянина.
6. Визнання презумпції особистої свободи людини відповідно до принципу, згідно з яким дозволено все, крім того, що прямо забороняється законом.

7. Визнання обмеженості свободи держави, її органів і посадових осіб відповідно до принципу, згідно з яким дозволено лише те, що прямо передбачається законом [2, с. 303].

Права людини – це не лише система юридичних норм і приписів, яка фіксується на рівні міжнародних договорів або конституцій або законодавчих актів окремих держав, а й реальна практика реалізації цих прав. Тобто можна вести мову про дві складові поняття права людини і громадянина, а саме про реальну та ідеальну.

Одним із найважливіших завдань державного управління є ефективне використання тих ресурсів, які є у державі. Однак не менш важливою метою державного управління є розвиток цієї ресурсної сфери, підвищення рівня економічного, матеріального, фінансового добробуту нації [1, с. 63].

Значення державного управління з точки зору забезпечення прав людини полягає в тому, що завдяки цьому конституційні права набувають своєї реальності. Адже гарантування і забезпечення принципу реальності прав людини і громадянина виступає одним із найважливіших критеріїв оцінки як законодавчої системи у цілому, так і такої її центральної складової частини, як конституція [1, с. 64].

Визнання забезпечення прав людини і громадянина головною метою системи державного управління впливає з самого факту проголошення України правовою державою у першій статті Конституції України [3, с. 141].

Систему прав людини і громадянина, які є метою демократичного державного управління, становлять: а) громадянські і політичні права; б) соціально-економічні та культурні права; в) право на вільний і безпечний розвиток [4]. У цьому разі першим поколінням прав постають традиційні ліберальні цінності, такі як право на життя, на свободу думки, свободу совісті та релігії, ведення державних справ, безпеку та інші. Друге покоління прав конкретизується через такі права, як право на освіту, право на соціально забезпечення, вільний культурний розвиток та інші. Права третього покоління – це право на мир, право на здорове та безпечне довкілля і т.д. [5, с. 19].

Існування демократичної системи державного управління без всебічного забезпечення прав і свобод людини і громадянина видається безперспективним, адже забезпечення прав і свобод людини і громадянина на сучасному етапі розвитку державного управління є головною метою.

Література

1. Скрипнюк О.В. Забезпечення прав людини – головна мета державного управління // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2006. – № 5 (55). – С. 59-69.
2. Про Засади державної політики України в галузі прав людини: Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради. – 1999. – № 35. – Ст. 303.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Околіт Т. Класифікація прав людини: теоретичні аспекти // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матер. 9 регіон. наук.-прак. конф. (13-14 лютого 2003р.). – Львів, 2003. – С. 33-36.

5. Скрипнюк О.В. Проблеми розвитку демократичного державного управління в контексті забезпечення прав і свобод людини в Україні. // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 2(45). – С. 16-21.

Аніскевич, О.Г. Права і свободи людини і громадянина в процесі здійснення державного управління [Текст] / О.Г. Аніскевич ; наук. кер. Т.О. Коломієць // Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти : збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих вчених (8-9 грудня 2006 р.). – Суми : УАБС НБУ, 2006. – С. 13-15.